

[Kirkeministeren.]

er der 26.000, og de er spredt på ca. 475 steder.

Det er forståeligt, synes jeg, at man fra tysk side ønsker at sikre sig, at disse grave opretholdes under en eller anden form, og at de vedligeholdes på rimelig måde, sådan som det er skik og brug blandt civiliserede nationer. Danmark er i den henseende ingen undtagelse. Vi fører fremdeles tilsyn med vore soldatergrave syd for grænsen fra krigen 1848 og 1864.

Overenskomstens hovedformål er, som det siges i dens artikel 2, at samle de her i landet begravede tyske krigsdøde på et begrænset antal folkekirkelige kirkegårde for derved at skabe bedre mulighed for tilsyn med og vedligeholdelse af gravene. Det er indlysende, at tilsynet med gravene under de nuværende forhold, hvor de er spredt over 475 steder, er både besværligt og kosteligt.

Med krigsdøde, Kriegstote, tænkes ikke alene på soldater, men tillige på andre personer med tysk statsborgerret, som er døde i forbindelse med krigsbegivenheder, herunder i særdeleshed tyske flygtninge, som er døde her i landet; disse sidste udgør i øvrigt hovedparten, ca. 15.000 mennesker.

Jeg sagde for lidt siden, at jeg måtte anholde det i spørgsmålet anvendte udtryk „tyske centralkirkegårde“. Dette udtryk kan let misforstås — og er blevet det i dagspressen — og give indtryk af, at man ønskede etableret specielle tyske kirkegårde, hvor de tyske grave skulle samles. Noget sådant er der slet ikke tale om. Tanken er, at man vil samle de tyske grave på et antal almindelige danske kirkegårde, og man vil så vidt muligt holde sig til de kirkegårde, hvor der i forvejen er begravet mange tyskere, hvorved antallet af ligflytninger begrænses mest muligt. Hvor mange og hvilke kirkegårde der kommer på tale, vil afhænge af en nærmere forhandling mellem de to regeringer; det bliver antagelig omkring 20 kirkegårde.

I dagspressen har man i dette spørgsmål

mødt en mængde følelsesbetonede indlæg, af hvilke adskillige var mere vildledende end vejledende. Det kan man naturligvis ikke forbavses over; de pågældende har jo ikke haft det fornødne kendskab til sagens forudsætninger og hele sammenhæng, og jeg er derfor det ærede medlem taknemlig for det stillede spørgsmål.

En jævnlig forekommende indvending går ud på, at da døde tyskere skal opgraves for at flyttes, kan man jo lige så godt føre dem til Tyskland igen. Denne usægtelig nærliggende mulighed blev fra dansk side straks nævnt over for repræsentanterne fra den tyske regering, men den afvist af principielle grunde. Det ville få alt for vidtgående konsekvenser i forholdet til andre lande, hvis tyskerne begyndte at hjemføre de tyske krigsdøde — bedrøveligt nok.

En anden misforståelse, som man nu og da møder, er, at der skal opgraves 26.000 tyske lig. Som man vil forstå af det, jeg nu har sagt, er der kun tale om at flytte de spredtliggende grave hen til de steder, hvor der i forvejen er mange begravet. F. eks. er der alene på Vestre Kirkegård begravet 10.000 tyskere. Det er klart, at de skal blive liggende. Af de grave, der skal flyttes, er de fleste flygtningegrave, og langt de fleste igen er børnegrave. For børnegravnens vedkommende må man i øvrigt regne med, siger de sagkyndige, at der efter så mange års forløb intet er tilbage at flytte. Det bliver netop en symbolsk flytning.

Ja men, kunne man så spørge: kunne vi så ikke have svaret den tyske regering, at man fra dansk side ikke ønsker at gå med til dette forslag om flytning af gravene? Og det spørges der gang på gang om i den offentlige debat. Et sådant standpunkt er nu engang ikke holdbart. Hvis Danmark fulgte den linje og modsatte sig ønsket om samling af de tyske grave, ville man mig bekendt være det eneste land blandt mange, der indtog en sådan holdning. Jeg kan f. eks. nævne, at man i Norge har samlet de tyske grave på kun tre kirkegårde.

Det er naturligvis ikke muligt her at gå